УДК 355.23:355.097(477)

DOI https://doi.org/10.68346/978-617-95591-7-4-2026-56

ВІЙСЬКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА ДОСВІД НАТО ЯК ЧИННИКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Градецький А.В.

кандидат юридичних наук, доцент

кафедра правового забезпечення та

правоохоронної діяльності

Факультет правоохоронної діяльності

Київський інститут Національної гвардії України

e-mail: a.gradeckij@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-1039-4635

Анотація. У дослідженні проаналізовано військове співробітництво між Україною та країнами НАТО, а також оцінено вплив євроатлантичної інтеграції на реформування національної військової освіти. Обґрунтовано, що адаптація освітнього процесу у ВВНЗ до стандартів Альянсу забезпечує впровадження компетентнісного підходу, модернізацію професійної підготовки та інтеграцію актуального бойового досвіду ЗСУ в навчальні програми. На основі міжнародного партнерства визначено ключові стратегічні напрями й практичні шляхи вдосконалення системи вищої військової освіти.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, військове співробітництво, військова освіта, досвід, стандарти НАТО.

Міжнародне співробітництво є фундаментальним елементом сучасного глобалізованого світу. Воно охоплює різноманітні форми взаємодії між державами, міжнародними організаціями, бізнесом, науковими установами та громадянським суспільством. Його сутність відбувається в координації зусиль

для досягнення спільних цілей, вирішення глобальних проблем та забезпечення сталого розвитку. Міжнародне співробітництво можна трактувати як систему взаємодії суб'єктів міжнародних відносин, спрямовану на забезпечення миру, безпеки, економічного розвитку та соціального добробуту [1, с. 300–314].

Сучасні геополітичні процеси – глобальні зміни у співвідношенні сил між державами, які формують нову карту світу через союзи, економічну конкуренцію та конфлікти, спонукають держави до розбудови стійких міждержавних зв'язків у військовій сфері. Саме тому взаємодія з міжнародними партнерами, спільні навчання та військово-технічна допомога є фундаментом, на якому будується майбутній мир та недоторканність наших кордонів. Для України військове співробітництво набуло особливого значення як один із практичних інструментів забезпечення національної та державної безпеки. Це зумовлено одночасною дією кількох чинників: збройною агресією рф проти України, що триває, функціонуванням держави в умовах воєнного стану, необхідністю виконання силами безпеки і оборони завдань у складному цивільному середовищі, потребою в підтриманні довіри населення до безпекових інституцій, а також стратегічним курсом України на набуття повноправного членства в ЄС і НАТО [2].

Співпраця з НАТО – пріоритетний напрям у системі міжнародних зв’язків України. У рамках двосторонніх форматів Альянс і Україна обмінюються досвідом: від України НАТО отримує уявлення про сучасну війну (дрони, кіберзахист, інформаційний вплив), а Україна – системне мислення та підходи до спільних операцій. Новим форматом співпраці став Joint Analysis, Training and Education Centre (JATEC) – перша спільна структура НАТО-Україна (створена 2025 року), що аналізує війну та впроваджує зміни у стратегічне планування й підготовку [3].

Однією з основних цілей міжнародного співробітництва у військовій сфері є досягнення оперативної сумісності. Це означає, що український офіцер,

штаб або підрозділ мають діяти синхронно з колегами з країн НАТО. Військова освіта є початковою ланкою цього процесу.

Військова освіта представляє собою складну соціальну та науково-освітню структуру, яка динамічно розвивається та ієрархічно організована з метою гарантування високоякісної підготовки військових спеціалістів, а також підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів згідно з потребами Міністерства оборони, ЗСУ та інших складових оборонних сил [4].

Трансформація військової освіти в контексті реалізації стандартів НАТО має вирішити низку завдань, основними з яких є: створення єдиної уніфікованої системи підготовки персоналу для сил оборони з урахуванням досвіду держав-членів НАТО та досягнення сумісності зі збройними силами цих держав; формування ефективної системи професійної військової освіти, яка інтегрована в державну систему освіти; забезпечення підготовки особового складу сил оборони оперативного та стратегічного рівнів; формування військової еліти держави завдяки курсам лідерства; реалізація принципу “Освіта впродовж військової (службової) кар’єри”; забезпечення якості вищої освіти та професійної військової освіти, яка відповідає вимогам стандарту НАТО Bi-SCD 075-007 “Освіта і підготовка”; створення умов для взаємовизнання сертифікатів, отриманих у військових закладах освіти держав-членів НАТО [5].

На Вашингтонському саміті 2024 року Альянс затвердив масштабний пакет допомоги, що охоплює і підтримку професійної військової освіти (ПВО). Другим напрямом є цифровізація освіти. НАТО активно просуває дистанційні технології у ПВО. Програма DEEP запровадила портал Advanced Distributed Learning (ADL) – онлайн-платформу зі спеціальними модулями для розвитку NCO, навчання викладачів та інших цілей. Впроваджуються системи управління навчанням (LMS) у всіх ВВНЗ, застосовуються симулятори, VR/AR-технології для відпрацювання сценаріїв бою та тренувальних заходів.

Останні три роки стали експериментом із дистанційного навчання: українські вищі навчальні заклади організовували курси через інтернет, підтримуючи навчальний процес попри війну. Штучний інтелект також входить у порядок денний: адаптивні системи здатні генерувати сценарії, аналізувати прогрес курсантів і створювати ігрові тренажери. Зазначене відповідає моделі активного навчання, закладеній НАТО в напрацюваннях із факультативного розвитку викладачів [3].

Слід зазначити, що з урахуванням практики сучасної підготовки військових фахівців, удосконалення системи вищої військової освіти можна здійснити у таких напрямках:

- подальшої інтеграції військової освіти і науки;
- формування нових моделей підготовки висококваліфікованих військових фахівців, здатних ефективно управляти військами в бою;
- приведення структури та чисельності ВВНЗ у відповідність до потреб Збройних Сил України;
- формування і становлення військових педагогів нової формації;
- збереження та зміцнення основних науково-педагогічних шкіл за ключовими напрямами підготовки військових фахівців;
- удосконалення матеріально-технічної бази вищих військових навчальних закладів.

Характерною відмінною ознакою функціонування системи військової освіти на сучасному етапі є те, що вона виступає водночас й інструментом, й об’єктом реформування Збройних Сил України. Власне, розвиток системи військової освіти є складовою й одним із пріоритетних напрямів у побудові Збройних Сил України, оскільки від професійної підготовки офіцерських кадрів, їх відданості Батьківщині і спроможності виконати військовий обов’язок у найвищому ступені залежить боєготовність та боєздатність військ [6].

Список використаних джерел:

1. Миколайчук М. М., Куспляк І. С., Ільченко І. В. Міжнародне співробітництво України в оборонній сфері: складові, принципи та інструменти *Національні інтереси України.* 2025. № 2(7). С. 300–314. URL: https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-2(7)-300-314

2. Романишин В. М. Науково-прикладні засади подальшого розвитку цивільно-військового співробітництва в секторі безпеки і оборони України. *Честь і закон*. 2026. №2(97). С. 92–102. DOI: https://doi.org/10.33405/2078-7480/2026/97/2(97)/369916

3. Дяченко А. А. (2026). Професійна військова освіта України: шлях до взаємосумісності з Альянсом. 2026. URL: https://doi.org/10.5281/zenodo.19475264 (дата звернення: 15.09.2026).

4. Петрова Л., Сівік О. Військова освіта як важливий інструмент реформування армії: сучасні тенденції розвитку. *Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил.* 2024. № 2(80). С. 175–180. DOI: https://doi.org/10.30748/zhups.2024.8

5. Клачко В., Білявець С., Діденко О., Дем'янюк Ю. Стан, проблеми та перспективи трансформації військової освіти в контексті реалізації стандартів НАТО. *Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України*. 2022. 28(1), С. 90–104. DOI: https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v28i1.958.

Головні напрями ефективного розвитку військової освіти в Україні. *Україна до НАТО*. URL: https://ukrainetonato.com.ua/osvita-ta-boyova-pidhotovka-za-standartamy-nato/holovni-napriamy-efektyvnoho-rozvytku-viyskovoi-osvity-v-ukraini/ (дата звернення: 16.09.2026).